

Investigating the effects of social capital on the habitus of using online social networks in the context of street unrest

Abstract

Part of people's daily life is online use of social networks. However, the use of these networks may go beyond a habit, leading to a habitual pattern of use that endangers one's well-being. This research has evaluated a theoretical model that four criteria of social capital, by mediating the variables, bonding (strong relationship) and bridging (weak relationship) social capital, in the role of habitual use of filtered online social networks in the context of street riots, look into it. This model was carried out using structural equations of partial least squares, which is modeled with targeted data collected in Iranian cities. The results of the research showed that interaction and confrontation is the most important driver for bonding and bridging social capital with online users. trust was statistically significant only for social capital connection. Unlike the bonding variable, bridging social capital does not have a significant relationship with the habitual behavior of using social networks. Shared values were not statistically significant for bridging and bonding social capital.

Keywords: social capital, social networks, bridging social capital, bonding social capital, behavioral habituation.

مجله علمی پژوهشی
دانشگاه

تأثیر سرمایه اجتماعی بر عادت واره گي استفاده از شبکه‌های

اجتماعی آنلاین در زمان ناآرامی‌های خیابانی

چکیده

بخشی از زندگی روزمره افراد، استفاده آنلاین از شبکه‌های اجتماعی است. با این حال، استفاده از این شبکه‌ها ممکن است فراتر از یک عادت باشد، و منجر به الگوی عادت واره گي استفاده شود که تندرستی فرد را به خطر بیندازد. این پژوهش مدلی نظری را ارزیابی کرده که چهار معیار سرمایه اجتماعی، با میانجی‌گری متغیرهای پیوند(ارتباط قوی) و پل زدن(ارتباط ضعیف) سرمایه اجتماعی، در نقش عادت واره گي استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین فیلتر شده را در زمینه ناآرامی‌های خیابانی بررسی می‌کند. این مدل با استفاده از معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی انجام گرفت، که با داده‌های هدفمند جمع‌آوری شده در شهرهای ایران مدل‌سازی شده است. نتایج پژوهش نشان داد که تعامل و مقابله به مثل مهمترین محرک برای پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی با کاربران آنلاین است. در حالی که اعتماد، به لحاظ آماری صرفاً برای پیوند سرمایه اجتماعی معنی‌دار بود. پل زدن سرمایه اجتماعی بر خلاف متغیر پیوند، ارتباط معنی‌دار با رفتار عادت واره گي استفاده از شبکه‌های اجتماعی ندارد. ارزشهای مشترک نیز به لحاظ آماری برای پل زدن و پیوند سرمایه اجتماعی معنی‌دار نبوده است.

کلیدواژگان: سرمایه اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، پل زدن سرمایه اجتماعی، پیوند سرمایه اجتماعی، عادت واره گي رفتاری.

شده

مقدمه و بیان مساله

یکی از ویژگیهای مهم جوامع موفق در جهت نیل به توسعه اجتماعی میزان برخورداری از سرمایه اجتماعی است (نیک بخش، ۱۴۰۰، ص ۴۷۸)، چرا که از نظر تقوایی و همکاران (۱۴۰۱)، فناوری اطلاعات در ایجاد توسعه موثر است. بیشتر اعضای که به شبکه اجتماعی مستقل (آفلاین) تعلق دارند، بخشی از شبکه اجتماعی آنلاین نیز هستند (برای مثال، واتساپ و اینستاگرام). برای نمونه، رمضان (۲۰۱۷) شواهدی را نشان داد که استفاده از فیس‌بوک، ارتباطات بین پناهندگان سوری را تسهیل کرد. کیفیت و کمیت این روابط اجتماعی، سرمایه اجتماعی فرد را تشکیل می‌دهد (Putnam, 1995, p68). شبکه اجتماعی عرصه پیچیده از روابط انسانی است که در میان کنشگران اجتماعی ظهور پیدا کرده است (مشکینی و همکاران، ۱۴۰۱)، چرا که، فناوری‌های شبکه‌های اجتماعی می‌توانند منجر به تقویت سرمایه اجتماعی شوند (رمضان، ۲۰۱۷). در نقش ویژگی‌های مثبت، سرمایه اجتماعی آنلاین می‌تواند نقش انگیزشی برای مشارکت اجتماعی داشته باشد (Warren et al., 2014, p294). از سوی دیگر، نیاز زیاد به تعاملات اجتماعی ممکن است کاربران را به سمت اعتیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی ببرد، که خود ممکن است، نادرستی فرد (Young et al., 2020, p46)، را با توجه به استفاده گسترده از شبکه‌های اجتماعی به خطر بیندازد. در زمان ناآرامی‌های خیابانی سال ۱۴۰۱ در ایران، استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین به عنوان یک وسیله ارتباطی و اطلاع‌رسانی بسیار افزایش یافت. این شبکه‌ها به عنوان یک فضای مجازی برای انتقال اخبار، تحلیل‌ها، نظرات و حتی تشویق به حضور در محل‌های اعتراضی و تظاهرات برای بسیاری از افراد مهم شد. با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی در تشکیل عادت‌ها و رفتارهای فردی، سوال اصلی این است که آیا سرمایه اجتماعی فرد در شبکه‌های اجتماعی آنلاین می‌تواند تاثیرگذار بر عادت وارگی استفاده از این شبکه‌ها در زمان ناآرامی‌های خیابانی باشد یا خیر؟

استفاده از این شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در دوره‌ای از ناآرامی‌های خیابانی به شدت افزایش یابد (Mou et al., 2013, p365). برای مثال، طی دوره به اصطلاح «بهار عربی» در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ کاربران توئیتر و فیس‌بوک فعالیت زیادی در شبکه‌های اجتماعی داشتند (Kardumi & Sauda, 2020). پیشنهاد علمی، درباره پاسخ به این پرسش مطمئن نیست که، آیا زمینه استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند منجر به عادت واره گی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین بشود یا خیر (Li et al., 2017, p618).، چرا که، ارتباط بین سرمایه اجتماعی فرد و عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی به ندرت در متون قبلی بررسی شده است. بنابراین، سرمایه اجتماعی با

میانجی‌گری پل زدن و پیوند^۱ در زمینه نآرامی‌های خیابانی در این پژوهش به منابع ناچیز موجود کمک خواهد کرد و از این حیث دارای اهمیت پژوهشی است. پیوند سرمایه اجتماعی بین افرادی با قرابت شدید اتفاق می‌افتد (Putnam, 2000, p72)، چون، یافته‌های اعتمادی فرد و همکاران (۱۴۰۰)، نشان داد، اعتماد اجتماعی به عنوان شیرازه‌ی سرمایه اجتماعی، امری بنیادین در تداوم ارتباطات است. به شکلی ویژه، اهمیت و نقش روابط پیوند و پل زدن با عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی ارزیابی شد. همچنین به عنوان یک ضرورت، داده‌ها در زمان اعتراضات خیابانی ابتدای نیمه دوم سال ۱۴۰۱ (ه.ش) در ایران جمع‌آوری شد و با استفاده از این داده‌ها مدل پژوهش ارزیابی شد. علاوه بر این، تاثیرات غیرخطی بالقوه بین پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی با عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی تحلیل شد.

همچنین از آنجائی که نیاز زیاد به تعاملات اجتماعی ممکن است کاربران را به سمت اعتیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی پیش ببرد، به عنوان یک مساله اجتماعی، در جای خود می‌تواند تندرستی فرد (یانگ و همکاران، ۲۰۲۰)، را به خطر بیندازد، موضوعی که پژوهش حاضر، این مساله را در قالب «بررسی تاثیرات سرمایه اجتماعی بر عادت واره گی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمینه نآرامی‌های خیابانی»، را مورد بررسی قرار داده است. بنابراین، مساله تحقیق در این مطلب بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی فرد در شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر عادت وارگی استفاده از این شبکه‌ها در زمان نآرامی‌های خیابانی سال ۱۴۰۱ در ایران است. به عبارت دیگر، تحقیق به بررسی این موضوع می‌پردازد که آیا افراد با سرمایه اجتماعی قوی‌تر در شبکه‌های اجتماعی آنلاین، به دلیل ارتباطات و روابط فعال‌تر، بیشتر به عادت وارگی استفاده از این شبکه‌ها در زمان نآرامی‌ها پرداختند یا خیر. در راستای مقدمه و بیان مساله مذکور، به شکلی ویژه، تاثیرات میانجی رفتار استفاده از شبکه‌های اجتماعی نسبت به روابط پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی ارزیابی شد. در این خصوص، داده‌ها در زمان اعتراضات خیابانی ابتدای نیمه دوم سال ۱۴۰۱ (ه.ش) در ایران جمع‌آوری و با استفاده از این داده‌ها مدل پژوهش ارزیابی شد.

از آنجائی که شبکه‌های اجتماعی، عرصه پیچیده از روابط انسانی را در بین کنشگران اجتماعی نشان می‌دهد، بنابراین، بررسی ساختارهایی که می‌تواند منجر به «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی طی دوران نآرامی‌های خیابانی در نیمه دوم سال ۱۴۰۱ در ایران شود، به عنوان یک مساله اجتماعی، از اهمیت پژوهشی برخوردار است. بنابراین هدف پژوهش حاضر این است تا به شکل نوآورانه، نقش سرمایه اجتماعی در «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی طی

¹ Bridging

² Bonding

³ Young

دوران مذکور مورد تبیین و بررسی قرار گیرد. چرا که، در راستای مساله پژوهشی، می توان گفت؛ فناوری‌های شبکه های اجتماعی می‌تواند به ارتقاء روابط اجتماعی بین کاربران کمک کند، که خود منجر به تقویت سرمایه اجتماعی خواهد شد. در راستای مقدمه و بیان مساله مذکور؛ به شکلی ویژه، تاثیرات میانجی رفتار استفاده از شبکه های اجتماعی نسبت به روابط پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی ارزیابی شد. در این خصوص، داده‌ها در زمان اعتراضات خیابانی ابتدای نیمه دوم سال ۱۴۰۱ (ش.ه) در ایران جمع‌آوری و با استفاده از این داده‌ها مدل پژوهش ارزیابی شد

ادبیات و پیشینه پژوهش

ناآرامی های خیابانی و شبکه های اجتماعی: یافته های قبلی ناآرامی های خیابانی را به شبکه های اجتماعی مرتبط می‌کنند تا پیش‌بینی رویدادهای آتی ممکن شود. برای مثال، کورکماز^۱ و همکاران (۲۰۱۶) مدلی ایجاد کردند تا ناآرامی های خیابانی را براساس داده‌های شبکه های اجتماعی پیش‌بینی کنند. بانک توسعه امریکا (۲۰۲۰) نابرابری را به عنوان دلایل اصلی اعتراض‌ها در سال‌های اخیر تعیین کردند. همچنین، در طی اعتراض‌های اخیر ایران، شبکه های اجتماعی آنلاین از ابتدای نیمه دوم سال ۱۴۰۱ (ش.ه) محدود و سیلست فیلترینگ بر آنها اعمال و اجازه دسترسی به شبکه های اجتماعی (از جمله اینستاگرام و واتس‌آپ) برای کاربران از اوایل مهر ماه سال مذکور سلب گردید، به گونه ای که گزارش های آماری خدمات ابری گلاگف^۲ در دی ماه ۱۴۰۱ نشان از این دارد که ایران در صدر فهرست کشورهای دارای ترافیک اینترنتی قرار دارد. بنابراین کاربران محدود شده، بعضاً از طریق نصب فیلتر شکن، پراکسی^۳ و یا وی پی ان^۴ قادر به دسترسی به شبکه های اجتماعی آنلاین شدند.

تعامل (وجه ساختاری سرمایه اجتماعی): این وجه ساختاری، الگوهای روابط و تعاملات اجتماعی بین اعضاء یک جامعه را نشان می‌دهد (Chang and Chuang, 2011, p14). در این راستا، در پژوهش حاضر، به تعاملات اجتماعی بین کاربران شبکه های اجتماعی اشاره شد. چرا که، کیفیت و قدرت تعاملات اجتماعی عاملی اصلی برای میزان اشتراک‌گذاری اطلاعات در دنیای مجازی است (Lager et al., 2015, p91). در پژوهش متاتحلیل، اسکوریک^۵ و همکاران (۲۰۱۶) متوجه شدند که شبکه های اجتماعی ارتباط مثبت با مشارکت شهروندی در دوره‌های ناآرامی های اجتماعی دارد. در همین راستا، شاهی^۷ و همکاران (۲۰۱۹) پیشنهاد کردند که از شبکه های اجتماعی در نقش منابعی

¹ korcomuz

² Inter-American Development Bank

³ cloudflare

⁴ proxy

⁵ VPN

⁶ Skoric

⁷ Shahi

برای اشتراک‌گذاری اطلاعات استفاده می‌شود. از نظر زولوتو^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، پیوند سرمایه اجتماعی ارتباط معنی‌دار با رفتار عادت‌واره‌گی استفاده دارد. همچنین نواح و همکاران (۱۴۰۱)، نشان دادند که رابطه معکوس بین سرمایه اجتماعی و تعاملات بر متغیر احساس نابرابری اجتماعی وجود دارد. هوانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند که طی دوره‌های ناآرامی خیابانی، افزایش تعاملات اجتماعی در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی منجر به افزایش پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی شده است (Zolotov et al, 2020, p7). در نتیجه، فرض می‌شود که:

فرضیه ۱. تعاملات اجتماعی در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی اثری مثبت بر پیوند سرمایه اجتماعی دارد.
فرضیه ۲. تعاملات اجتماعی در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی اثری مثبت بر پل زدن سرمایه اجتماعی دارد.

مقابله به مثل و اعتماد (ابعاد رابطه‌ای سرمایه اجتماعی): ابعاد رابطه‌ای سرمایه اجتماعی به ارزش‌های موجود در روابط شخصی نظیر مقابله به مثل و اعتماد برمی‌گردد (Chang and Chuang, 2011). مقابله به مثل به صورت احساس حمایت بین کاربران شبکه‌های اجتماعی، عاملی اصلی در تقویت سرمایه اجتماعی است. برای مثال، (Chiu et al., 2006, p1811)، نشان دادند مقابله به مثل باعث انگیزش رفتاری کاربران در فضای مجازی است. شاهی و همکاران (۲۰۱۹) به شواهدی دست یافتند که افرادی که لایک برای پست‌های فیس‌بوک خود می‌گیرند ممکن است ادراکی از مقابله به مثل از سوی کاربران شبکه‌های اجتماعی خود داشته باشند. از نظر زولوتو^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، مقابله به مثل مهمترین محرک برای پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی با کاربران آنلاین است. همچنین، یافته‌های عشایری و همکاران (۱۴۰۱)، نشان داد بین سرمایه اجتماعی و اعتماد اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. گیل دو زونیکا^۳ و همکاران (۲۰۱۲) استدلال می‌کردند که مقابله به مثل در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند مشارکت اجتماعی را تسهیل کند. به این ترتیب، پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی ارتقاء می‌یابد. در نتیجه، فرضیه‌های ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه ۳. میزان احساس مقابله به مثل بین کاربران شبکه‌های اجتماعی تأثیری مثبت بر پیوند سرمایه اجتماعی دارد.

فرضیه ۴. میزان احساس مقابله به مثل بین کاربران شبکه‌های اجتماعی تأثیری مثبت بر پل زدن سرمایه اجتماعی دارد.

¹ zolotov

² Huang

³ zolotov

⁴ Gil de Zú-niga

اعتماد عنصری حیاتی برای تعامل اجتماعی در میان کاربران شبکه های اجتماعی است (Krasnova et al., 2010, p118)، چرا که بی اعتمادی موجب عدم اطمینان نسبت به آینده می گردد (اعتمادی فرد و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۱۰۳). پژوهش های قبلی نشان داد که اعتماد مستقیم به کیفیت سرمایه اجتماعی در زمینه های گوناگون مربوط است (ahn, 2012, p102). به همین ترتیب، در زمینه بحران ها، شاهی و همکاران (۲۰۱۹) بین کردند، اطلاعاتی که توسط دوستان در شبکه های اجتماعی به اشتراک گذاشته می شود قابل اعتماد تلقی خواهد شد. همچنین از نظر جوادی و همکاران (۱۴۰۱)، بین بی اعتمادی اجتماعی و مسئولیت پذیری (به عنوان یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی)، رابطه وجود دارد. همانطور که پیوند سرمایه اجتماعی با پل زدن سرمایه اجتماعی در اصل به لحاظ قدرت پیوند بین کاربران فرق دارد (Putnam, 2000)، میزان اعتماد ممکن است تاثیرگذاری بیشتری در میان کاربرانی با پیوندهای قوی تر داشته باشد، در نتیجه، فرضیه های ذیل مطرح می شود:

فرضیه ۵. میزان اعتماد در میان کاربران شبکه های اجتماعی اثر مثبت بر پیوند سرمایه اجتماعی دارد.

فرضیه ۶. میزان اعتماد در میان کاربران شبکه های اجتماعی اثر معنی داری بر پل زدن سرمایه اجتماعی ندارد.

ارزش های مشترک (وجه شناختی سرمایه اجتماعی): وجه شناختی سرمایه اجتماعی، تعداد کاربران شبکه های اجتماعی است که دارای ارزش های مشترک هستند (Lin and Lu, 2011, p569). تسای و قوشال (۱۹۹۸) بیان کردند که ارزش های مشترک در نقش پیوند برای اشتراک گذاری اطلاعات در بین کاربران شبکه های اجتماعی عمل می کنند. همچنین مطابق یافته های صدرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، توسعه ارزش های مشترک، نقش اساسی در افزایش سرمایه اجتماعی دارد. در زمینه ناآرامی های خیابانی، میزان اشتراک گذاری نظرات از سوی کاربران شبکه های اجتماعی ممکن است پیوند سرمایه اجتماعی را افزایش دهد. بنابراین، فرضیه های ذیل مطرح می شود:

فرضیه ۷. ارزش های مشترک در میان کاربران شبکه های اجتماعی اثری مثبت بر پیوند سرمایه اجتماعی دارد.

فرضیه ۸. ارزش های مشترک میان کاربران شبکه های اجتماعی اثری معنی دار بر پل زدن سرمایه اجتماعی ندارد.

پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی: پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی به نقطه قوت پیوندهای عاطفی اطلاق می شود که افراد در میان خود در شبکه های اجتماعی حفظ کرده اند. پیوند سرمایه اجتماعی (پیوندهای قوی) در جوامع همگن و بسته برطبق شبکه های اعتماد رایج است (Mihaylov and Perkins, 2013, p68). پل زدن سرمایه اجتماعی (پیوندهای ضعیف) افراد را با پیشینه های گوناگون با هم مرتبط می کند (phuai and jin, 2011, p119). فاستر، پیتتر، فریدمن، بل و

شاو(۲۰۱۵) بیان کردند که پیوند سرمایه اجتماعی را می‌توان به جامعه‌ای خاص مرتبط کرد، در حالی که پل زدن سرمایه اجتماعی روابط اجتماعی بیرون از جامعه را به رسمیت می‌شناسد. در نتیجه، فوا و همکاران(۲۰۱۷) متوجه شد که استفاده از فناوری‌های گوناگون شبکه‌های اجتماعی ممکن است به سطوح متفاوت پیوند و پل زدن بین کاربران شبکه‌های اجتماعی مربوط باشد(Horng & Wu, 2020). همچنین، یافته‌های تحقیق یزدان شناس و همکاران(۱۴۰۱)، نشان داد استفاده از رسانه‌های اجتماعی تأثیر مثبت و معنادار بر سرمایه اجتماعی پیوندی دارد. چون پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی به قدرت پیوندهای احساسی مرتبط هستند، فرض می‌شود که در زمینه نآرامی‌های خیابانی پیوند سرمایه اجتماعی بر کاربران تأثیرگذار خواهد بود. به همین ترتیب، پل زدن سرمایه اجتماعی باعث انگیزش کاربران خواهد شد. در این راستا، این موضوع بررسی خواهد شد که آیا ابعاد سرمایه اجتماعی به شرایط استفاده بیشتر از شبکه‌های اجتماعی تحت شرایط نآرامی‌های خیابانی کمک خواهد کرد یا خیر. بنابراین، فرضیه‌های ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه ۹. پیوند سرمایه اجتماعی با عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی ارتباط مثبت دارد.

فرضیه ۱۰. پل زدن سرمایه اجتماعی با عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی ارتباط مثبت دارد.

عادت واره گی؟ عادت واره گی به عنوان یک مفهوم روان‌شناختی و اجتماعی، به تکرار عملیات یا رفتارهای خاص توسط فرد با توجه به شرایط محیطی و اجتماعی اطلاق می‌شود. این عادت‌ها ممکن است به صورت خودکار و بدون تفکر آگاهانه انجام شوند و به مرور زمان به یک الگو یا روال ثابت تبدیل شوند. عادت واره گی می‌تواند در زمینه‌های مختلفی از زندگی فرد نمایان شود، از جمله استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین. این عادت ممکن است به دلیل فراهم بودن دسترسی آسان به این شبکه‌ها، تأثیرات محیطی و اجتماعی، فشار همسالان، تحولات فرهنگی و ... شکل گیرد و در برخی موارد ممکن است منجر به وقوع پدیده‌های منفی مانند افزایش نگرانی‌های روانی، کاهش تعاملات اجتماعی آفلاین شود. بررسی عادت واره گی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمان نآرامی‌های خیابانی می‌تواند به نحوه تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی، عوامل محیطی، و برنامه‌های آموزشی بر این عادت واره گی، نقش فعالان مختلف در جامعه و ... پرداخته و راهکارهای مناسب برای کاهش عوارض منفی آن ارائه دهد.

¹ Foster, Pitner, Freedman, Bell and Shaw

² Habitus

نوعی آمادگی عملی، آموختگی اجتماعی از نوع؛ ذوق و سلیقه است که به کنشگر اجتماعی این امکان را می دهد که؛ روح قواعد و دیگر امور حوزه خاص خود را درک نماید، تا منشأ اثر شود. اگر فضای اجتماعی را متشکل از سطوح مختلف در نظر بگیریم، هر سطح از این فضا دارای سطحی از عادت واره گی است که بر اثر شرائط اجتماعی مناسب با آن به وجود می آیند. بنابراین، منظور از عادت واره گی، مجموعه طرح واره هایی است که یک انسان در طول زندگی خود از ابتدای تولد بر اساس برخورد با محیط های مختلف کسب می کند. این طرح واره ها مانند؛ ارتباطات اجتماعی و ذهنیات انسان است (Bourdieu, 2000;20). در این راستا باید گفت که؛ در هر یک از انسان ها عادت واره گی هایی وجود دارد که در طول زندگی انسان ها ساخته می شوند. به طوری که زمانی از انسان امروزی سخن می گوئیم، در هر یک از این انسان های امروزی، انسان دیروز نیز وجود دارد. انسان دیروز، همان عادت واره است که فرد در طول زندگی خود از محیط هایی که در آن زندگی کرده، آموخته است. بنابراین، فضای حاکم بر محیطی که شخص در آن زندگی می کند بسیار مهم است، چرا که عادت واره ها تحت همان محیط ساخته شده اند ((Bourdieu, 2000;31).

بنابراین، عادت واره ها، الگویی هستند برای طبقه بندی و تقسیم بندی بر اساس نگرش ها و سلیقه ها. همچنین عادت واره ها «میان آن چه خوب است و آن چه بد است، تفاوت می گذارد و هر شخص با توجه به سرمایه های اجتماعی که دارد، می تواند در موقعیت یا سطحی خاص در فضای اجتماعی قرار بگیرد که با دیگری متفاوت است و با توجه به آن که هر موقعیت در فضای اجتماعی دارای عادت واره های خاص خودش است، پس عادت واره ها هم، به مانند مواضع و موقعیت های اجتماعی که مولد آن هستند، تفاوت یافته اند ((Bourdieu, 2000;35). (تئوری کنشی که بوردیو در قالب مفهوم عادت واره مطرح می کند، بر این اساس است که کنش ها مبتنی بر آمادگی و استعداد های کسب شده هستند و نه بر قصد انجام آن.

Commented [p2]: مفهوم عادت واره گی در بخش ادبیات تشریح شد.

عادت: محبوبیت شبکه های اجتماعی به بخشی از زندگی روزمره تقریباً سه میلیارد نفر در سراسر جهان افزایش یافته است (Statista, 2020). علاوه بر این، پژوهش های قبلی نشان داد رابطه بین عادت و رفتار استفاده از شبکه های اجتماعی قوی است (Hu et al., 2018,p338). حتی اگر این عادت خودش تندرستی کاربران را به خطر نیندازد، ممکن است پیش شرطی برای ایجاد عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی باشد. در نتیجه، فرضیه ذیل مطرح می شود:

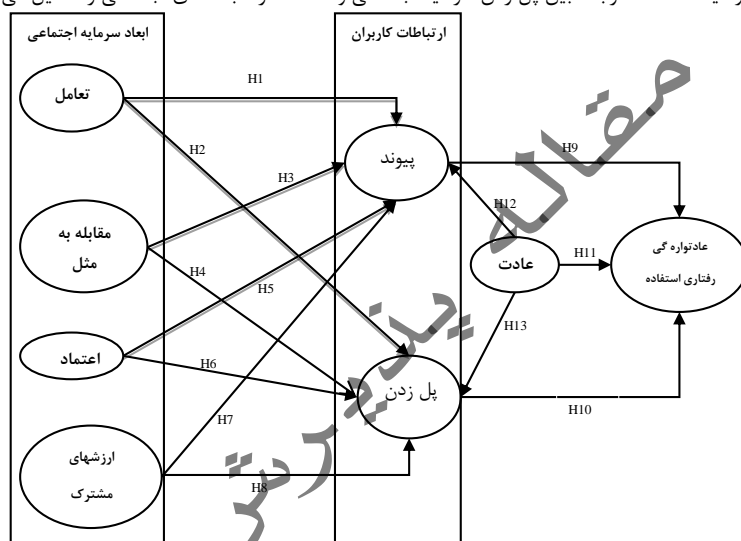
فرضیه ۱۱. عادت استفاده از شبکه های اجتماعی با استفاده الزام آور از شبکه های اجتماعی رابطه مثبت دارد.

پژوهش های قبلی نشان دادند عادت اثری مثبت بر رفتار استفاده از شبکه های اجتماعی دارد (Hu et al., 2018,p344). در زمینه ناآرامی های اجتماعی کاربران ممکن است احساس نیاز قوی تری به

تقویت پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی داشته باشند. در نتیجه، این نیاز ممکن است بسامد استفاده از شبکه های اجتماعی را بیشتر کند. بهرامی و همکاران (۱۴۰۱)، بیان کردند سواد رسانه ای می تواند عامل مؤثر جهت کاهش اعتیاد به اینترنت باشد. بنابراین، فرضیه های ذیل مطرح می شود:

فرضیه ۱۲. عادت، رابطه بین پیوند سرمایه اجتماعی و استفاده از شبکه های اجتماعی را تعدیل می کند.

فرضیه ۱۳. عادت، رابطه بین پل زدن سرمایه اجتماعی و استفاده از شبکه های اجتماعی را تعدیل می کند.



شکل ۱. مدل پژوهش (منبع: زولوتو و همکاران (۲۰۲۲)).

در مجموع ساختارهای نظری و روابط بین متغیرها مطابق شکل ۱- ترسیم شده اند. همچنین مدل فوق به بررسی ارتباط ابعاد سرمایه اجتماعی بر پیوند کاربران شبکه های اجتماعی برای تبیین عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی پرداخته است.

روش و ابزار تحقیق

طی ماه های اخیر یعنی از اواخر شهریور ۱۴۰۱ کشور صحنه اعتراضات خیابانی بود، که در این راستا داده هایی مرتبط با این بستر جمع آوری شد. تمام این رویدادها می تواند سناریویی از هزاران کاربر در حال ایجاد محتوا در شبکه های اجتماعی ایجاد نماید، که بازه آن از ترغیب سیاسی (Gil et al. 2018, p331) تا اخبار جعلی درباره تجمعات و همچنین ارسال ویدئوهای بلادرنگ از محل تظاهرات باشد. در این راستا، داده ها از بین کاربران فعال شبکه اجتماعی اینستاگرام ساکن در شهرهای ایران به عنوان جامعه هدف جمع آوری شد، بنابراین جامعه آماری این پژوهش، کلیه کاربران

[p3] Commented:

ضمن تشکر از اعمال نظر داور محترم

گروه سنی ۲۰-۵۵ سال درست است که ناشی از اشکالات ناپی
بوده و اصلاح گردید.

فعال شبکه اجتماعی اینستاگرام واقع در سنین ۲۰-۵۵ ساله بوده، که نمونه آماری با استفاده از ابزار پرسشنامه ساختارمند با روش نیمه تصادفی، نیمه هدفمند یا قضاوتی استفاده گردید. بدین گونه که ابتدا با روش تصادفی ساده تعداد ۱۱۸۰ نفر کاربر فعال در صفحات علمی و اجتماعی شبکه اجتماعی اینستاگرام انتخاب و سپس با روش هدفمند برای این تعداد در بخش دایرکت^۱ اینستاگرام توضیحات لازم ارائه و از آنان خواسته شده که؛ آیا تمایل به همکاری در گردآوری داده ها دارند یا خیر؟

از تعداد کل ۱۱۸۰ نفر، تعداد ۴۸۵ نفر پاسخ مثبت دادند که، تمایل به همکاری دارند. در نهایت پس از جمع آوری اطلاعات سنی، سکونت شهری و مقیم بودن آنان در ایران، تعداد ۳۹۸ نفر به عنوان جمعیت هدف (سنین ۲۰-۵۵ ساله) انتخاب و پرسشنامه ها از طریق ایمیل و یا ارسال الکترونیکی لینک پرسشنامه (بر حسب انتخاب و معرفی کانال ارتباطی از سوی پاسخگویان) برای آنان ارسال گردید. پس از ارسال پرسشنامه، تعداد ۶۴ نفر از کاربران به سوالات پرسشنامه اصلا پاسخ ندادند و در نهایت ۳۳۴ نفر در پاسخگویی به سوالات همکاری لازم و جامع را ارائه نمودند، که تجزیه و تحلیل داده ها بصورت توصیفی و استنباطی بر این اساس صورت گرفت. اولین بخش پرسشنامه مقدمه‌ای بود که، زمینه ناآرامی های خیابانی را تبیین می‌کرد. بخش دوم پرسشنامه گویه‌هایی از ساختارهای مدل پژوهش بود (جدول شماره- ۱).

جدول ۱. ابزار سنجش

منبع	گویه‌ها	ساختار (اختصار)
هو و همکاران، (۲۰۱۸)	عادت دارم از رسانه‌های اجتماعی استفاده کنم. استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای من به صورت خودکار درآمده است. استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای من طبیعی است.	عادت
(چارلتون و دانفورت، ۲۰۰۷).	زندگی اجتماعی‌ام به خاطر تعامل با رسانه‌های اجتماعی آسیب دیده است. استفاده از رسانه‌های اجتماعی با سایر فعالیت‌ها تداخل دارد. وقتی از رسانه‌های اجتماعی استفاده نمی‌کنم، اغلب احساس آشفتگی می‌کنم. تلاش‌های ناموفقی برای کاهش زمان استفاده از رسانه‌های اجتماعی داشته‌ام.	عادت‌واره گفتاری استفاده
(چانگ و چوانگ، ۲۰۱۱)	ارتباطات اجتماعی نزدیک با برخی اعضاء در رسانه‌های اجتماعی دارم. زمان زیادی صرف تعامل با برخی اعضاء در رسانه‌های اجتماعی می‌کنم. به طور مکرر با برخی اعضاء در رسانه‌های اجتماعی ارتباط دارم. با برخی اعضاء در رسانه‌های اجتماعی ارتباط شخصی دارم.	تعامل
	کاربران رسانه‌های اجتماعی از سایرین سود نخواهند برد حتی وقتی که فرصتش برسد. کاربران رسانه‌های اجتماعی به شکلی سازگار رفتار می‌کنند.	اعتماد

¹Direct

کاربران رسانه‌های اجتماعی در تعامل با یکدیگر معتمد هستند.	
مقابل به مثل	کمک به یکدیگر در رسانه‌های اجتماعی منصفانه است. می‌دانم که کاربران دیگر در رسانه‌های اجتماعی ام به من کمک خواهند کرد، بنابراین، کمک به سایر اعضا منصفانه خواهد بود. باور دارم که کاربران رسانه‌های اجتماعی من در صورت نیاز به من کمک خواهند کرد.
ارزش‌های مشترک	تصور می‌کنم رسانه‌های اجتماعی اطلاعاتی فراهم خواهند کرد که ارزش‌های من را منعکس می‌کنند. با آنچه در رسانه‌های اجتماعی مهم تلقی می‌شوند توافق دارم. فعالیت‌های رسانه‌های اجتماعی من همسو با ارزش‌های شخصی‌ام هستند.
پیوند اجتماعی	شناس شناخت کسانی را داشتم که به سازمانی تعلق داشتند که من هم به واسطه رسانه‌های اجتماعی به آن تعلق دارم. شناس شناخت کسانی را داشتم که در جامعه‌ای زندگی می‌کنند که من هم در آن زندگی می‌کنم. شناس آشنایی با کسانی را به واسطه رسانه‌های اجتماعی داشتم که باورهای یکسان یا منافع مشترک با آنها دارم.
پل زدن اجتماعی	شناس آشنایی با کسانی را با استفاده از رسانه‌های اجتماعی داشتم که در مناطقی دور از من زندگی می‌کنند. شناس آشنایی با کسانی را با استفاده از رسانه‌های اجتماعی داشتم که پیشینه اجتماعی-اقتصادی متفاوتی داشتند. شناس آشنایی با کسانی را با استفاده از رسانه‌های اجتماعی داشتم که بینش متفاوت داشتند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در ابتدا معیار عامل تورم واریانس^۱ در سطح ساختار آزمایش شد، که نشان می‌دهد این مقادیر باید کمتر از ۳/۳ باشد (Kock, 2017, p7). بیشترین مقدار تورم واریانس در مدل ۲/۹ است، در نتیجه، مدل سوگیری رایج ندارد. سازگاری داخلی، روایی افتراقی و پایایی ساختار ارزیابی گردید. آلفا کرونباخ و پایایی ترکیبی^۲ بیشتر از آستانه ۰.۷ است، که سازگاری داخلی مناسب را نشان می‌دهد. روایی متقارن با میانگین واریانس استخراجی^۳ و بارهای بیرونی ارزیابی شد. تمام نمرات و بارعاملی گویه‌ها به ترتیب بالاتر از آستانه ۰.۵ و ۰.۷ بود. جدول شماره-۲ مقادیر ارزیابی کیفیت مدل را نشان می‌دهد. روایی افتراقی با معیار فورنل-لارکر و مونوتریت^۴

¹ VIF

² CR

³ AVE

⁴ Heterotrait-Monotrait ratio of correlations

که می‌گوید ریشه مجذور میانگین واریانس استخراجی باید بیشتر از همبستگی‌اش با هر ساختار دیگر باشد (Fornell et al, 1981,p42)، بررسی شد. همچنین، نسبت مونوتریت همبستگی‌ها در مقدار زیر ۰,۹، روایی افتراقی مناسب را نشان می‌دهد (مطابق جداول شماره ۲ و ۳).

جدول ۲. پایایی و روایی ساختار

AVE	EV ^۱	CR	CA	انحراف استاندارد	میانگین	ساختار
۰/۷۸۳	۲/۳۱	۰/۹۸۵	۰/۷۸۹	۱/۳۲	۲/۲۵	عادت واره رفتاری
۰/۶۹۸	۱/۱۲	۰/۹۶۳	۰/۷۴۱	۱/۴۱	۲/۳۲	پیوند
۰/۸۴۱	۲/۱۶	۰/۹۳۲	۰/۸۱۱	۱/۶۸	۳/۱۴	پل زدن
۰/۷۴۱	۲/۱۲	۰/۸۴۵	۰/۷۹۵	۱/۴۸	۴/۱۶	عادت
۰/۶۴۵	۱/۳۲	۰/۸۷۹	۰/۸۱۰	۱/۳۶	۲/۴۳	تعامل
۰/۷۱۲	۲/۰۴	۰/۸۳۹	۰/۸۶۹	۱/۴۵	۲/۷۵	مقابله به مثل
۰/۶۳۱	۳/۱۳	۰/۸۴۳	۰/۷۵۸	۱/۳۶	۴/۶۵	اعتماد
۰/۷۴۸	۱/۱۷	۰/۸۷۹	۰/۷۶۹	۱/۶۹	۳/۴۳	ارزشهای مشترک

مدل ساختاری با استفاده از تکنیک خود راه انداز با چندین تکرار برآورد شد. مدل ساختاری سطوحی از معنی‌داری ضرائب مسیر را با استفاده از معیار مقدار p نشان داد. در نتیجه شش فرضیه تایید شد (فرضیات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۱۰) و هفت فرضیه رد شد (فرضیات ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲ و ۱۳). ضریب تعیین (R²) قدرت پیش‌بین مدل را نشان می‌دهد. این مدل ۶۹,۹ درصد عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ۷۲,۹ درصد مقوله پیوند سرمایه اجتماعی را تبیین می‌کند که به صورت داشتن قدرت پیش‌بین قوی شرح داده شد.

علاوه بر این، تاثیرات درجه دوم پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی ارزیابی شد. پل زدن، تاثیرات درجه دوم معنی‌داری بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی داشت. همچنین پیوند به لحاظ آماری اثر درجه دوم معنی‌دار، بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی نداشت (۰,۳۱۷). نقطه قوت اثر درجه دوم با میانگین مجذور (f²) ارزیابی شد که به ما می‌گوید چقدر اثر درجه دوم پیوند به تبیین متغیر پنهان درونی کمک می‌کند. شکل ۲ مقادیر منتج از ضریب‌های مسیر را ترسیم می‌کند. تاثیرات غیرمستقیم ابعاد سرمایه اجتماعی بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه‌های اجتماعی مورد آزمایش قرار گرفت. نتایج نشان داد که فقط مقادیر تعامل و مقابله به مثل اثر معنی‌دار آماری بر عادت واره گی رفتاری

¹ HTMT

² Eigenvalue

استفاده از شبکه‌های اجتماعی دارند که پیوند و پل زدن متغیرهای واسط این سطح از تاثیرات است (مطابق جدول شماره-۴).

یافته های پژوهش

امروزه، در دوره‌های ناآرامی های خیابانی به شکلی گسترده از شبکه های اجتماعی استفاده می‌شود، افراد از شبکه های اجتماعی برای برقراری ارتباط میان خودشان استفاده می‌کنند تا اعتراضات را هماهنگ کنند (Freedom House, 2022). نتایج این پژوهش شواهدی فراهم می‌کند که نشان می‌دهد تمام ابعاد سرمایه اجتماعی (تعامل، مقابله به مثل، اعتماد و ارزش‌های مشترک) اثر معنی‌دار به لحاظ آماری بر پیوند و سرمایه اجتماعی ندارند. تعامل در میان کاربران شبکه های اجتماعی هم برای پیوند و هم برای پل زدن معنی‌دار بود.

جدول ۳. معیار فورتل-لازرکر و مونوتريت (مقادير در قطر ريشه مجذور AVE هستند).

ساختار	عادتواره رفتاری	پیوند	اتصال	عادت	تعامل	مقابله به اعتماد مثل	ارزشهای مشترک
عادتواره رفتاری	۰/۸۲۱						
پیوند	۰/۶۲۱	۰/۸۷۴					
پل زدن	۰/۴۵۱	۰/۴۵۱	۰/۷۸۹				
عادت	۰/۳۵۴	۰/۶۴۵	۰/۴۱۵	۰/۹۴۱			
تعامل	۰/۴۵۸	۰/۷۴۱	۰/۶۵۴	۰/۳۶۹	۰/۸۶۱		
مقابله به مثل	۰/۶۱۴	۰/۶۴۵	۰/۳۶۸	۰/۴۱۸	۰/۴۵۸	۰/۷۵۶	
اعتماد	۰/۳۶۹	۰/۳۵۴	۰/۶۴۵	۰/۴۱۸	۰/۶۴۵	۰/۴۲۳	۰/۸۱۹
ارزشهای مشترک	۰/۴۳۹	۰/۴۵۲	۰/۵۱۲	۰/۷۱۴	۰/۳۴۹	۰/۳۶۴	۰/۹۰۱

مقابله به مثل، وجه دوم سرمایه اجتماعی ارزیابی شده در این پژوهش، ارتباط معنی‌دار آماری مشابه برای هر دو موضوع پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی دارد. در نگاه اول، ممکن است گفته شود که در زمینه ناآرامی های خیابانی، متغیر مقابله به مثل در واقع بین پیوند (ارتباطات قوی) و پل زدن (ارتباطات ضعیف) در میان کاربران شبکه های اجتماعی تمایز قائل نمی‌شود. با این حال، مقابله به مثل اثر غیرمستقیم بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی فقط به واسطه پل زدن و نه پیوند دارد. نتایج در این پژوهش در مقابل نتایج بررسی‌های قبلی نظیر تحقیقات کالینز و همکاران (۲۰۱۴)؛ پرکینز و همکاران (۲۰۰۲). قرار دارد.

منابع قبلی در زمینه فضای مجازی در ارتباط با اثر اعتماد، وجه ربطی سوم درباره رفتار استفاده کاربران، در ارتباط با پل زدن سرمایه اجتماعی جامعیت ندارند. در این راستا، بر خلاف یافته های پژوهش، نارنجو-زولوتوف و همکاران (۲۰۱۹) متوجه شدند که اعتماد برای مشارکت آنلاین شهروندان در پلتفرم‌های الکترونیک معنی‌دار نبود.

همچنین مطابق با جدول ۴. آزمون سوبل، روشی برای سنجش معناداری اثر متغیر میانجی در آمار است. چنانچه مقدار آماره آزمون با آزمون سوبل از مقدار بحرانی ۹۶/۱ بیشتر باشد اثر میانجی معنادار است. آزمون سوبل رویکرد حاصل ضرب ضرایب، روش دلتا یا رویکرد نظریه نرمال هم نامیده شده است. این آزمون برای انجام استنباط در مورد ضریب اثر غیرمستقیم^۱، بر همان نظریه استنباط مورد استفاده برای اثر مستقیم مبتنی است. بطور کلی در آزمون سوبل می توان از تخمین نرمال برای بررسی معنی داری رابطه استفاده کرد در این راستا چون تمام آماره آزمون (به جزء مسیرهای شماره ۳، ۵ و ۸) با آزمون سوبل از مقدار بحرانی ۹۶/۱ بیشتر است، اثر میانجی معنادار است.

جدول ۴. تاثیرات غیرمستقیم خاص. متغیرها

ردیف	مسیرها	اثر غیرمستقیم	مقدار آزمون سوبل ^۱	مقدار p
۱	اعتماد - < پیوند - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۰۵	۲/۵۸۱	۰/۸۲۴
۲	تعامل - < پل زدن - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۰۰	۱/۹۷۴	۰/۸۸۴
۳	ارزش های مشترک - < پیوند - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۷۴	۱/۳۲۱	۰/۰۴۱
۴	ارزش های مشترک - < پل زدن - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۰۴	۲/۷۴۱	۰/۷۷۹
۵	اعتماد - < پل زدن - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۶۱	۰/۹۸۷	۰/۴۲۱
۶	تعامل - < پیوند - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۲۱	۲/۶۵۴	۰/۱۸۵
۷	مقابل به مثل - < پل زدن - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۰۱	۳/۰۰۱	۰/۸۴۲
۸	مقابل به مثل - < پیوند - < عادتواره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۰۶۷	۱/۰۱۲	۰/۳۷۱

میانگین مجموع مربعات خطا (RMSE)، یک نوع خطا در داده کاوی و رگرسیون است. بنابراین خلاصه پیش بینی نمودار ۲. و خروجی مدل با استفاده از دستور Pls- Predict نشان می دهد که عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی بر حسب دو بعد میانجی پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی مورد مطالعه (۵۱۸/۰) و سرمایه اجتماعی بر حسب چهار بعد تعامل، مقابل به مثل،

¹ Sobel
Root mean square error^۱

Commented [p4]:

برای بررسی اثر غیر مستقیم، مقادیر آزمون سوبل نیز در جدول شماره ۴ مشخص و تفسیر شد.

اعتماد و ارزشهای مشترک (۰/۵۳۳) کمترین فاصله را دارند و مقادیر پیش بینی از واقعیت در هر دو متغیر ذکر شده برحسب جدول ۵. به ترتیب برابر با ۰/۶۶۹ و ۰/۶۴۸ مطابق با دستور العمل-Q2-PREDICT به شکل مناسب است.

جدول ۵. خلاصه پیش بینی دو متغیر اصلی عادت واره های رفتاری و ابعاد سرمایه اجتماعی

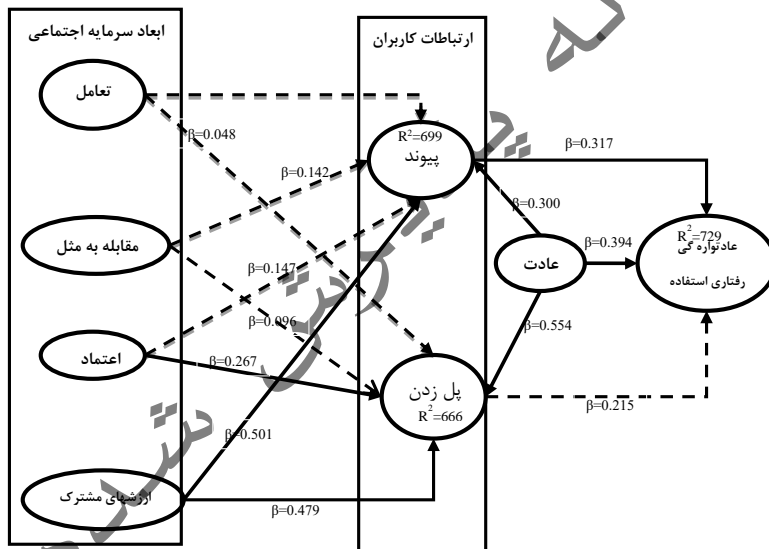
نام متغیر	RMSE	MAE	Q2-PREDICT
عادت واره گی رفتاری	۰/۵۱۸	۰/۳۷۳	۰/۶۶۹
ابعاد سرمایه اجتماعی	۰/۵۳۳	۰/۳۴۴	۰/۶۴۸

در همین راستا، پژوهش نشان داد اعتماد برای پیوند سرمایه اجتماعی در محیطهای آنلاین معنی دار است، همانطور که پل زدن برای عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی معنی دار است. در این خصوص، چن و همکاران (۲۰۲۱) متوجه شدند که اعتماد بر اشتراک گذاری نظریات درباره عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی تاثیرگذار نیست (بر خلاف یافته های پژوهش)، از سوی دیگر، فوا و همکاران (۲۰۱۷) همسو با نتایج تحقیق، متوجه شدند که اعتماد به شکلی معنی دار بر پیوند سرمایه اجتماعی تاثیرگذار است. به همین ترتیب، لین و لو (۲۰۱۱) شواهدی را نشان دادند که اعتماد به فضای مجازی ارتباط مثبت با کیفیت اشتراک گذاری اطلاعات در فضای مجازی دارد.

ارزشهای مشترک در میان کاربران به عنوان وجه چهارم سرمایه اجتماعی ارزیابی شد و مشخص شد که به لحاظ آماری برای پیوند و پل زدن سرمایه اجتماعی معنی دار نبود. این یافته ها نشان داد که در زمینه ناآرامی های خیابانی، کاربران شبکه های اجتماعی به نظرات و دیدگاه های کاربرانی که احساس نزدیکی بیشتری با آنها دارند نسبت به نظرات کاربرانی که فقط رابطه ای مبهم با آنها دارند، توجه یکسانی دارند. در دوره های ناآرامی های خیابانی، پیش بینی می شود کاربران شبکه های اجتماعی بیشتر تمایل دارند به دنبال اطلاعات روز باشند و این اطلاعات را برای حمایت از دیدگاه های سایرین به اشتراک بگذارند. افراد فقط به تقویت پیوند با کاربران شبکه های اجتماعی که از قبل نزدیکتر بوده اند، نمی پردازند بلکه به دنبال اشتراک گذاری ارزشهای مشترک با کسانی که پیوندهای احساسی ضعیفی با آنها دارند، نیز می پردازند (Busso and Messina, 2020). این یافته، در مقابل با نتایج (Jia et al, 2018, p992)، قرار دارد که گزارش می دهند ارزشهای مشترک تاثیرات مثبت بر اشتراک گذاری اطلاعات و نیت استفاده از شبکه های اجتماعی دارند.

ارزشهای مشترک اثر غیرمستقیم بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی به واسطه پل زدن سرمایه اجتماعی دارد، یعنی ارزشهای مشترک ممکن است بر عادت واره گی رفتاری استفاده از شبکه های اجتماعی بصورت غیر مستقیم تاثیرگذار باشد. این یافته ها همسو با یافته های پژوهش های دیگر است که نشان می دهند ارزشهای مشترک ارتباط مثبت با نگرش به اشتراک گذاری و نیت اشتراک گذاری در متغیر پل زدن سرمایه اجتماعی دارند (Chow ang chan, 2008).

همسو با نظریات زولوتو و همکاران (۲۰۲۲)، عادت اثری مثبت و معنی‌دار بر رفتار استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی ندارد. همانطور که منابع نشان می‌دهند، تحت شرایط خاص، از جمله ناآرامی خیابانی، برخی افراد ممکن است پا را فراتر از الگوهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی از روی عادت بگذارند و رفتارهای استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی داشته باشند (Caplan, 2010: seo and ray, 2019). علاوه بر این، عادت، میانجی رابطه بین پل زدن سرمایه اجتماعی و رفتار استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی نیست. این موضوع می‌تواند نشان دهد که فقط برای مقادیر بالا برای عادت رابطه بین پل زدن و رفتار استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی به لحاظ آماری معنی‌دار و مثبت می‌شود. در حالی که در مقادیر کم برای عادت، این رابطه بین پل زدن سرمایه اجتماعی و رفتار استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی معنادار نیست (مطابق مدل ۲).



شکل ۲. مدل برآوردی (مسیرهای غیرمعنی‌دار با خطوط توپر نشان داده شده‌اند).

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این پژوهش در ابتدا، به بررسی ساختارهایی پرداخته شد که می‌تواند منجر به «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی شود. در این زمینه به شکل نوآورانه ای، به نظریه سرمایه اجتماعی توجه شد تا «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی را در زمینه ناآرامی های خیابانی تبیین نماید. یافته‌ها نشان داد که تعامل و مقابله به مثل مهمترین ابعاد سرمایه اجتماعی برای

«پل زدن» سرمایه اجتماعی هستند. در نتیجه، کاربران ناشناس و یا با پیوند ضعیف به احتمال زیاد مبتلاء به «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌شوند. این یافته‌ها، بینش نوآورانه‌ای برای اهمیت و نقش سرمایه اجتماعی و انواع آن در استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دوران ناآرامی‌های خیابانی فراهم نمود.

شهروندان، در دوره‌های ناآرامی‌های خیابانی به شکلی گسترده‌ای از شبکه‌های اجتماعی (از طریق انواع فیلتر شکن) استفاده نمودند، تا دریافت اخبار و برقراری ارتباطات اجتماعی را تسهیل و اعتراضات خیابانی را رصد و هماهنگ نمایند. چرا که مطابق با یافته‌های پژوهش، ارتباطات و تعامل در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی برای متغیرهای «پیوند» و «پل زدن» در راستای این هماهنگی‌ها، وجود داشته است. به خصوص اینکه، در بستر شبکه‌های اجتماعی، میان کاربران با پیوندهای احساسی قوی‌تر، تعامل و هماهنگی‌های لازم برای این گونه تجمعات خیابانی نمود بیشتری داشت. همچنین، مشخص شد که شکل‌گیری ذهنیت «مقابله به مثل» در برخورد های خیابانی، بر «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دوران ناآرامی‌های خیابانی دارای اثر بخشی لازم بوده است. در این خصوص معلوم شد که، «اهتمام» و «تعامل» بین شهروندان (پیوند سرمایه اجتماعی)، در انجام این گونه هماهنگی‌ها برای تجمعات خیابانی موثر بوده و «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی را تقویت نموده است.

در زمان ناآرامی‌های خیابانی، کاربران شبکه‌های اجتماعی صرفنظر از نظرات و دیدگاه‌های سایر کاربران، با آنان در ارتباط و تعامل بوده‌اند. چرا که، در این دوران، پیش‌بینی می‌شود، کاربران شبکه‌های اجتماعی بیشتر تمایل دارند به دنبال اطلاعات جدید و لحظه‌ای باشند و این اطلاعات را برای کسب حمایت از دیدگاه‌های سایرین (بر خلاف سلائق و دیدگاه آنان)، به اشتراک بگذارند. در این راستا مشخص شد که، افراد فقط به تقویت پیوند و ارتباط با کاربران شبکه‌های اجتماعی که از قبل آشنائی داشته‌اند، نمی‌پردازند، بلکه به دنبال اشتراک‌گذاری ارزش‌های مشترک، حتی با کسانی که پیوندهای احساسی ضعیفی با آنها دارند، نیز می‌پردازند. بنابراین می‌توان گفت که، داشتن هدف و «ارزش‌های مشترک» بر اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی دارای عنصری اثر بخش است، چرا که «پل زدن سرمایه اجتماعی»، قوی‌ترین پیش‌بین برای «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی است.

پژوهش حاضر، یکی از محدود پژوهش‌هایی است که با یک نوآوری به «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کشور ایران می‌پردازد و این موضوع خود، به دیدگاه جایگزین درباره مسئله کلی تر «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی کمک می‌کند. اگرچه این پژوهش ممکن است در بخش توسعه نظری نقش داشته است، برخی از محدودیت‌ها وجود دارد که

می‌توانند منجر به پیشنهادهای برای پژوهش‌های آتی شوند. اول، اینکه مفهوم‌سازی و سنجش «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی هنوز در مراحل ابتدایی پژوهش قرار دارند. بنابراین، در راستای یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود مقیاس‌ها و تعریف‌های گوناگون استفاده شده در پژوهش حاضر بر «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی به صورت، علی- زمانی اجراء شود، تا چگونگی ارتباطات کاربران بر حسب ابعاد سرمایه اجتماعی در دوران ناآرامی‌های خیابانی و دوران پسا ناآرامی مورد مقایسه قرار گیرد. مطابق با یافته‌های پژوهش، شکل‌گیری ذهنیت «مقابله به مثل»، بر «عادت واره گی رفتاری» استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دوران ناآرامی‌های خیابانی، در انجام این گونه هماهنگی‌ها برای تجمعات خیابانی موثر بوده است، بنابراین پیشنهاد می‌شود، نقش سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری رفتارهای «مقابل به مثل گونه» بین مردم و ساختار سیاسی حکومت مورد مطالعه تاریخی و گذشته‌نگر قرار گیرد.

تحت شرایط خاص، از جمله ناآرامی‌های خیابانی، الگوهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی ممکن است در بین کاربران دچار تغییر شود و رفتارهای استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی بخاطر رصد کردن لحظه‌ای رویدادهای سیاسی را تقویت نماید. چرا که مطابق با یافته‌های پژوهش، «عادت به شبکه‌های اجتماعی» رابطه معنی‌داری بین «پل زدن» و رفتار استفاده الزام آور از شبکه‌های اجتماعی داشته است. در این راستا، پیشنهاد می‌شود، در تحقیقات آتی عدم ارتباط بین «پیوند زدن» و رفتار الزام آور از شبکه‌های اجتماعی در دوران ناآرامی‌های خیابانی مورد تحلیل و مذاقه قرار گیرد، که چرا تعامل و مقابله به مثل مهمترین ابعاد سرمایه اجتماعی برای «پل زدن» و نه «پیوند زدن» سرمایه اجتماعی هستند. طی ناآرامی‌های خیابانی، رسانه‌های جمعی می‌توانند بر سرمایه اجتماعی تأثیرگذار باشند. با این حال، جمع‌آوری داده‌ها درباره این عوامل با محدودیت‌هایی مواجه است. علاوه بر این، داده‌ها درباره فعالیت‌های آفلاین و بازخورد آنها بر شبکه‌های اجتماعی آنلاین دارای اطمینان نیست، بنابراین، پیشنهاد می‌شود، داده‌هایی از منابع گوناگون در پژوهش‌های آتی جمع‌آوری شود تا تطبیق فعالیت‌های آنلاین و آفلاین و تأثیراتش را بر ابعاد سرمایه اجتماعی بررسی نمایند. همچنین، این مدل با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند از کشور در زمینه ناآرامی‌های خیابانی ارزیابی شد. این حقیقت می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج درباره تأثیرات علی محرک‌های ارزیابی شده در مدل پژوهش را محدود کند. بنابراین پژوهش‌های آتی می‌توانند نمونه‌ای طولی از پاسخ‌دهندگان را جمع‌آوری کنند که دارای شمولیت فرهنگی در مدل پژوهش هستند.

نتایج پژوهش درباره تأثیرات سرمایه اجتماعی بر عادت و ارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در زمان ناآرامی‌های خیابانی ۱۴۰۱ ایران، می‌تواند به چندین نهاد و ارگان مختلف کاربرد داشته باشد. برخی از این نهادها و ارگان‌ها عبارتند از:

دولت و سازمان‌های مربوط به امور اجتماعی و فرهنگی: نتایج پژوهش می‌تواند به دولت و سازمان‌های مربوط به امور اجتماعی و فرهنگی کمک کند تا سیاست‌ها و برنامه‌های خود را برای تقویت سرمایه اجتماعی و کاهش عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در زمان ناآرامی‌ها بهبود بخشند.

سازمان‌های مربوط به رسانه‌ها و فضای مجازی: نتایج پژوهش می‌تواند به سازمان‌های مربوط به رسانه‌ها و فضای مجازی کمک کند تا برنامه‌ها و استراتژی‌های مناسب برای تأثیرگذاری مثبت و سازنده بر رفتار کاربران در شبکه‌های اجتماعی در مواقع ناآرامی را طراحی کنند.

محققین و دانشگاه‌ها: نتایج پژوهش می‌تواند به محققین و دانشگاه‌ها کمک کند تا در زمینه تأثیرات سرمایه اجتماعی و عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در شرایط ناآرامی تحقیقات بیشتری انجام دهند و دانش علمی را گسترش دهند.

جوامع محلی و فعالان اجتماعی: نتایج پژوهش می‌تواند به جوامع محلی و فعالان اجتماعی کمک کند تا برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی مناسب را برای تقویت سرمایه اجتماعی در جامعه خود طراحی و اجرا کنند.

با توجه به اینکه موضوع پژوهش در حوزه اجتماعی بوده و پتانسیل تأثیرگذاری گسترده در جوامع مختلف را دارد، نتایج آن می‌تواند به صورت گسترده در سطح جامعه مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین، این نتایج پژوهش می‌توانند به عنوان مبنا و راهنمایی برای تدوین سیاست‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مختلف در جامعه مورد استفاده قرار گیرند. همچنین، می‌توانند به مسئولان و تصمیم‌گیران کمک کنند تا تصمیمات بهتری برای ارتقای سرمایه اجتماعی و کاهش عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در شرایط ناآرامی‌ها اتخاذ کنند. از طرف دیگر، این نتایج می‌توانند به افراد عادی نیز کمک کنند تا آگاهی بیشتری در خصوص تأثیرات سرمایه اجتماعی و عادت‌های مخرب در استفاده از شبکه‌های اجتماعی پیدا کنند و رفتار خود را تغییر دهند. همچنین، نتایج این پژوهش می‌توانند به عنوان یک منبع ارزشمند برای تحقیقات آینده، سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و آموزش‌های مرتبط با ارتقای سرمایه اجتماعی و کاهش عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در مواقع ناآرامی‌های خیابانی استفاده شود.

طی ناآرامی‌های خیابانی، رسانه‌های جمعی می‌توانند بر سرمایه اجتماعی تأثیرگذار باشند. باین‌حال، جمع‌آوری داده‌ها درباره این عوامل با محدودیت‌هایی مواجه است. علاوه بر این، داده‌ها درباره فعالیت‌های آنلاین و بازخورد آنها بر شبکه‌های اجتماعی آنلاین دارای اطمینان نیست. بنابراین، پیشنهاد می‌شود، داده‌هایی از منابع گوناگون در پژوهش‌های آتی جمع‌آوری شود تا تطبیق فعالیت‌های آنلاین و آفلاین و تأثیراتش را بر ابعاد سرمایه اجتماعی بررسی نمایند. همچنین، این مدل با استفاده از نمونه‌گیری در دسترس از کشور در زمینه ناآرامی‌های خیابانی ارزیابی شد. این حقیقت

می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج درباره تاثیرات علی محرک‌های ارزیابی شده در مدل پژوهش را محدود کند. بنابراین پژوهش‌های آتی می‌توانند نمونه‌ای طولی از پاسخ‌دهندگان را جمع‌آوری کنند که دارای شمولیت فرهنگی در مدل پژوهش هستند. بنابراین **پیشنهادات پژوهشی** عبارت است از؛ بررسی تاثیر انواع سرمایه اجتماعی (مانند سرمایه اجتماعی سرزندگی، سرمایه اجتماعی اعتماد و سرمایه اجتماعی شبکه‌ای) بر عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمان ناآرامی‌های خیابانی.

مقایسه تاثیر سرمایه اجتماعی بر عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین بین جوانان مختلف در مواقع ناآرامی خیابانی (مثلاً بین دختران و پسران، بین جوانان شهری و روستایی). بررسی رابطه بین سطح سرمایه اجتماعی و نوع فعالیت‌های انجام شده در شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمان ناآرامی‌های خیابانی (مثلاً آیا افزایش سرمایه اجتماعی منجر به افزایش فعالیت‌های مثبت یا منفی در شبکه‌های اجتماعی می‌شود).

بررسی نقش عوامل محیطی مانند فشار همسالان، تحولات اجتماعی و فرهنگی، وضعیت اقتصادی و ... در رابطه بین سرمایه اجتماعی و عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمان ناآرامی‌های خیابانی.

. بررسی تاثیر برنامه‌های آموزشی و پروژه‌های اجتماعی بر تقویت سرمایه اجتماعی جوانان و کاهش عادت وارگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در زمان ناآرامی‌های خیابانی. شود.

Commented [p5]:
پیشنهادات کاربردی و پیشنهادات کاربردی معین و اضافه گردید.

منابع

اعتمادی فرد، سیدمهدی، اسلامی، سیدمهداد و حسینی، غزاله. (۱۴۰۰). بحران اعتماد اجتماعی در سیالیت شبکه‌های اجتماعی بررسی اعتماد اجتماعی از خلال واکنش افراد در توییتر به برجرام. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۱(۱)، ۱۰۳-۱۳۵.

بهرامی، فرشته، سعدی پور، اسماعیل ونصراللهی، اکبر. (۱۴۰۱). تدوین و اعتباریابی برنامه آموزشی سواد رسانه‌ای و تعیین اثربخشی آن بر کاهش اعتیاد به اینترنت و بهبود کیفیت زندگی نوجوانان شهر کرج. *فصلنامه علمی مطالعات میان فرهنگی*، ۱۷(۵۰)، صص ۴۱-۷۲.

تقوایی، مسعود و اکبری، محمود. (۱۳۸۹). به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در عرصه های آموزشی و پژوهشی، *جامعه شناسی کاربردی*، ۲(۲۱)، ۱۹-۳۴.

جوادی، مریم، شیان، ملیحه، محسنی تبریزی، علیرضا و ودیعه، ساسان. (۱۴۰۱). بررسی رابطه میان بی اعتمادی اجتماعی و مسئولیت‌گریزی شهروندی. *مجله جامعه شناسی ایران*، ۲۳(۱)، صص ۱۴۷-۱۷۰.

نیک‌بخش، بهرام. (۱۴۰۰). مدل‌یابی عوامل ساخت سرمایه اجتماعی قبل و بعد از فراگیری بیماری کووید-۱۹ با تأکید بر عامل قومیت در استان خوزستان. *مجله علمی "مدیریت سرمایه اجتماعی"*، ۸(۳)، صص ۴۷۷-۵۰۰.

نواح، عبدالرضا، بوداقي، علی و سعدی، ناهید. (۱۴۰۱). مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی و کیفیت خدمات آموزشی بر احساس نابرابری اجتماعی مطالعه موردی: دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهرستان ایذه. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۳(۲)، صص ۱-۲۲.

یزدان شناس، مهدی و مهربابی کوشکی، فرزانه. (۱۴۰۱). نقش سرمایه اجتماعی سازمانی در اثرگذاری استفاده از رسانه‌های اجتماعی در کار بر التزام شغلی و هویت‌یابی سازمانی. *مجله علمی "مدیریت سرمایه اجتماعی"*، ۹(۲)، صص ۲۴۱-۲۸۲.

References

- Ahn, J., (2012). Teenagers' experiences with social network sites: relationships to bridging and bonding social capital. *Inf. Soc.* 28 (2), pp. 99-109.
- Bahrami, F, Saadipour, I and Nasrollahi, A. (2022). Developing and validating the media literacy educational program and determining its effectiveness on reducing Internet addiction and improving the quality of life of Karaj teenagers. *Scientific Quarterly of Intercultural Studies*, 17(50), pp. 41-72. (In Persian).
- Bolino, M., Turnley, W., Bloodgood, J., (2002). Citizenship behavior and the creation of social capital in organizations. *Acad. Manag. Rev.* 27 (4), pp.505-522.
- Busso, M., Messina, J., (2020). The Inequality Crisis: Latin America and the Caribbean at the Crossroads. Inter-American Development Bank.
- Caplan, S, (2010). Theory and measurement of generalized problematic Internet use: a two-step approach. *Comput. Hum. Behav.* 26 (5), pp.1089-1097.
- Chang, H., Chuang, S., (2011). Social capital and individual motivations on knowledge sharing: participant involvement as a moderator. *Inf. Manag.* 48 (1), pp.9-18.
- Chiu, C., Hsu, M., Wang, E., (2006). Understanding knowledge sharing in virtual communities: an integration of social capital and social cognitive theories. *Decis. Support Syst.* 42 (3), pp. 1872-1888.
- Chow, W., Chan, L., (2008). Social network, social trust and shared goals in organizational knowledge sharing. *Inf. Manag.* 45 (7), pp.458-465.
- Coleman, J., (1988). Social capital in the creation of human capital
- Ellison, N., Steinfield, C., Lampe, C., (2007). The benefits of Facebook "friends": social capital and college students' use of online social network sites. *J. Computer-Mediated Commun.* 12 (4), pp. 1143-1168.
- Fornell, C., Larcker, D., (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *J. Market. Res.* 18 (1), pp. 39-50.

- Foster, K., Pitner, R., Freedman, D., Bell, B., Shaw, T., (2015). Spatial dimensions of social capital. *City Community* 14 (4),pp. 392–409.
- Freedom House, (2022). Freedom on the Net 2020 - Ecuador from. <https://freedomhouse.org/country/ecuador/freedom-net/2020>. (Accessed 28 March 2022).
- Gil de Zúñiga, H., Jung, N., Valenzuela, S., (2012). Social media use for news and individuals' social capital, civic engagement and political participation. *J. Computer-Mediated Commun.* 17 (3),pp. 319–336.
- Guo, J., Chen, H., (2022). How does political engagement on social media impact psychological well-being? Examining the mediating role of social capital and perceived social support. *Comput. Hum. Behav.* 107248.
- Heidari, E., Salimi, G., Mehrvarz, M., (2020). The Influence of Online Social Networks and Online Social Capital on Constructing a New Graduate Students' Professional Identity. *Interactive Learning Environments*.
- Hu, T., Stafford, T., Kettinger, W., Dai, H., (2018). Formation and effect of social media usage habit. *J. Comput. Inf. Syst.* 58 (4),pp. 334–343.
- Huang, J., Zhao, L., Hu, C., (2019). The mechanism through which members with reconstructed identities become satisfied with a social network community: a contingency model. *Inf. Manag.* 56 (7),pp. 103–144.
- Jia, L., Hall, D., Yan, Z., Liu, J., Byrd, T., (2018). The impact of relationship between IT staff and users on employee outcomes of IT users. *Inf. Technol. People* 31 (5),pp. 986–1007.
- Karduni, A., Sauda, E., (2020). Anatomy of a protest: spatial information, social media, and urban space. *Soc. Media Soc.* 6 (1).
- Katz, E., Blumler, T., Gurevitch, M., (1973). Uses and gratifications research. *Publ. Opin. Q.* 37 (4),pp. 509–523.
- Kock, N., (2017). Common method bias in PLS-SEM: a full collinearity assessment approach. *Int. J. e-Collaboration* 11 (4),pp. 1–10.
- Korkmaz, G., Cadena, J., Kuhlman, C., Marathe, A., Vullikanti, A., Ramakrishnan, N., (2016). Multi-source models for civil unrest forecasting. *Soc. Netw. Anal. Min.* 6 (1),pp. 1–25.
- Krasnova, H., Spiekermann, S., Koroleva, K., Hildebrand, T., (2010). Online social networks: why we disclose. *J. Inf. Technol.* 25 (2), pp.109–125.
- Lager, D., Van Hoven, B., Huigen, P., (2015). Understanding older adults' social capital in place: obstacles to and opportunities for social contacts in the neighbourhood. *Geoforum* 59 (February),pp. 87–97.
- Li, Q., Guo, X., Bai, X., (2017). Weekdays or weekends: exploring the impacts of microblog posting patterns on gratification and addiction. *Inf. Manag.* 54 (5), pp.613–624.

- Lieberman, A., Schroeder, J., (2020). Two social lives: how differences between online and offline interaction influence social outcomes. *Curr. Opin. Psychol.* 31, pp.16–21.
- Lin, K, Lu, H., (2011). Intention to continue using Facebook fan pages from the perspective of social capital theory. *Cyberpsychol., Behav. Soc. Netw.* 14 (10), pp.565–570.
- Meshkini, Q, Ahmadi, A and Marjani, S. (2020). Social networks (Telegram) as a public domain. *Cultural Studies and Communication*, 67(18).(In Persian).
- Mou, Y., Atkin, D., Fu, H., Lin, C, Lau, T., (2013). The influence of online forum and SNS use on online political discussion in China: assessing “spirals of trust. *TelematicsInf.* pp.359–369.
- Nahapiet, J., Ghoshal, S., (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Acad. Manag. Rev.* 23 (2),pp. 242–266.
- Nawah, A, Budaghi, A and Saadi, N. (2020). Sociological study of the effect of social capital and the quality of educational services on the feeling of social inequality, case study: students of the second secondary school of Izeh city. *Applied Sociology*, 33(2), pp. 1-22.(In Persian).
- Nikbakhsh, B. (2021). Modeling the factors of building social capital before and after the spread of the covid-19 disease with an emphasis on the ethnicity factor in Khuzestan province. *Scientific Journal "Social Capital Management"*, 8(3), pp. 477-500.(In Persian).
- Phuahi, J., Jin, S, Kim, J., Jay, (2017). Uses and gratifications of social networking sites for bridging and bonding social capital: a comparison of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat. *Comput. Hum. Behav.* 72,pp. 115–122.
- Putnam, R., (1995). Bowling alone: America’s declining social capital. *J. Democracy* 6,pp. 65–78.
- Putnam, R., (2000). *Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York, USA.
- Ramazan, R., (2017). Questioning the role of Facebook in maintaining Syrian social capital during the Syrian crisis. *Heliyon* 3 (12), pp.483-498.
- Sadrzadeh, M, Bayat, M and Khorazian, M. (2020). Investigating how to use values and develop common values to increase the social capital of influential people (case study: influencers in the social network Instagram. *Scientific journal "Social Capital Management"*, 8(1), pp. 151-179.(In Persian).